

ZEVENDE DEEL

VOLKSFIGUREN

THAAIS KREWIT

In de week was Thaaïs reizend blikslager en orgelman. 's Zondags was hij kermiskwant. Hij werd op 22 april 1858 als Mathijs Baeten te Rosmeer geboren.

Nog jong zijnde verhuurde hij zich aan een foorkramer. Thaaïs speelde als «Willeman». Hij verscheurde een ongevild konijn, knabbelde glas, likte aan een gloeiend ijzer, streek ermee langs handen en voeten, spuwde petroleum op een brandende toorts en at vuur met een vork.

Ene vieze keer kreeg de Willeman ruzie met zijn baas en liet hem in de «perdel».

Thaaïs begon als degenslikker in navolging van een zekere Otto Mann, die hij te Tongeren in het «Logement te Voet en te Paard» had leren kennen.

Zijn bedrijfsmateriaal bestond uit een verkleurde «maljot», een trekzak, een drietal keukenstoelen, een geweerdolk, een kopernagel en een breinaald.

Zodra het achtbaar publiek hem op voorhand «knepké per knepké» een bepaald sommetje had toegeworpen, legde hij, midden een algemene stilte, het hoofd in de nek, liet de geweerdolk in zijn slokdarm glijden, zakte langzaam op de knieën, hing drie stoelen aan de gevechtsbeugel die op zijn tanden steunde, stond weer recht en maakte onder luid applaus zijn ereronde. Als toemaatje liet hij de kopernagel en de breinaald in zijn neusholte verdwijnen.

Eens wou de veldwachter van Hoepertingen Thaaïs verbieden zijn kunsten te vertonen op het kerkhof. Thaaïs gaf de man van de wet een bons op de borst en die viel dood neer.

Daarop volgde een proces, maar Thaaïs werd vrijgesproken. Volgens het «visum repertum» in de gerechtsbundel was de veldwachter aan een plotselinge bloedaandrang bezweken.

Thaaïs huwde met Maria Beyloos, bijgenaamd Krewit. Gedurende vele jaren bleef hij een bekende volksfiguur.

POORLISCH

Een klein dik manneke, miserabel gekleed, stoppelig aangezicht, neerhangende onderlip, waterige ogen en een vilten hoedje op. Dat was Poorlisch.

Hoe hij aan die naam kwam?

Het ventje had immer een stuk «lisch» van «porei» op de tong en kon daarmee prachtig fluiten. De meeste vogels kon hij nabootsen, vooral de vink. Hij deed het zo trouw, dat hij ook wel «Diesterwiet» genoemd werd.

Een klop op de deur en enkele schelle tonen. Dat was Poorlisch. Hij kreeg een cent en vertrok.

Vriendelijk was Poorlisch niet. Hij trok altijd een stuurs gezicht en dankte niet eens om een aalmoes.

JEF PALS

Zijn echte naam was Joannes-Josephus Delvaux. Hij werd op 21 maart 1838 in Brustem geboren. Waar hij aan de lapnaam Pals kwam is niet geweten.

Hij gold voor de sterkste man van Limburg. Hij had een paar brede schouders en een reuzengestalte. Van hem werd gezegd dat hij «dubbel geknookt» was.

Een vechtersbaas was hij niet, maar toen Bêr de Potter, de voorvechter van Brustem, Jef, die kerkbaljuw was, 's avonds in het dorpscafé uitdaagde wegens een voorvalletje in de kerk, heeft sterke Jef vechtersbaas Bêr zo een afrossing gegeven dat hij naar huis moest gedragen worden.

Jef nam tussen 1864 en 1867 als vrijwilliger deel aan de expeditie naar Mexico. Eens dat hij een uitbrander kreeg, omdat de hoeven van zijn paard niet voldoende geblonken waren, liet hij zich dat niet welgevallen. Hij poetste aan het dier wat eraan te poetsen was, kroop er onder, tilde het op en droeg het tot bij generaal Vandersmissen. Deze verlangde vanaf dan die sterke soldaat steeds in zijn nabijheid te hebben.

Toen de ongelukkige Mexico-expeditie was afgelopen, werd Jef Pals door toedoen van zijn militaire overste jachtopziener bij baron

Antoine de Piteurs. Als Vandersmissen in Ordingen kwam jagen, vroeg hij steeds om door zijn vroegere ordonnans vergezeld te worden.

Jef praatte graag over Mexico, over keizer Maximiliaan, die niet populair was, en over prinses Charlotte en haar wagen met zes witte paarden, over de Mexicaanse zeden, over de vurige inlandse paardjes en over de niet minder vurige senorita's.

Als soldaat moet hij een durver geweest zijn. Hij ging liefst alleen op patrouille, moederziel alleen met een stuk veldgeschut op de schouder.

Als jachtwachter was Jef de goedheid zelf. Nooit heeft hij een stroper in overtreding gesteld. Werd er al eens iemand betrapt, dan begon Jef vreselijk uit te varen en ze maakten wel dat ze wegkwamen.

Het gebeurde dat de jeugd van Brustem schade aanrichtte aan de plantsoenen. Jef nam ze in bescherming en zei tegen zijn baas: «Dat hebben zeker die Truienaren weer gedaan».

Toen de Pruisen het dorp binnenvielen, voelde hij zich nog teveel soldaat om te vluchten. Hij stak zijn eretekens op en vertelde over zijn campagne in Mexico. De Duitse soldaten luisterden naar hem en trokken verder.

Bij het overlijden van prinses Charlotte werd een door Jef ondertekende brief met rouwbeklag naar Brussel gezonden. Weinige dagen later ontving hij een schrijven van het Koninklijk Kabinet en een bedrag van 312 fr. uit de «Nalatenschap van Hare Majesteit» als gift aan haar trouwe soldaten.

Bij koninklijk besluit van 24 september 1924 werd Jean-Joseph Delvaux tot Ridder in de orde van Leopold II verheven.

Hij overleed te Brustem op 16 april 1929. Hij werd op kosten van baron de Piteurs in een eiken doodskist begraven.

BER BINJE

Deze man, door iedereen geacht en geëerbiedigd, overleed te Maaseik op 4 mei 1931.

Gedurende tweeënzestig jaar was hij onderkoster van de hoofdkerk. Hij diende onder vijf pastoor-dekens.

Hij was de stoelkensman. Soms kloeg hij wel dat steeds dezelfde dames wachtten totdat hij bij hen was. Pas dan maakten ze hun «jedicke» open en dan zochten ze nog lang eer zij het vereiste geldstukje vonden. Toch bleef Bèr steeds geduldig staan, totdat de tol betaald was.

Voorheen telde Maaseik veel getouwen. Het weven van doek uit hennep en vlas was een plaatselijke nijverheid, aan huis naarstig en kundig beoefend. Bèr was de laatste wever van stiel, bij zijn dood zweeg in Maaseik het laatste zingend getouw.

DE ROSSE AFGOD

Hij verbleef te Sint-Truiden in het Oudemannenhuis. Zijn naam was Henri-Joseph Grooten. Zijn voorkomen: twee meter groot, geel haar, kleine witte ogen waarvan één wegdraaide, een gezicht vol sproeten, enge schouders, een lange magere hals, een kolossaal lijf. Zoiets als een fles met daarboven een dikke kop. Hij ging gehuld in een oude soldatejas, later in een versleten regenmantel.

Hij was een discipel van «Kanonnik Senden», dus een geheelonthouder tot dwepens toe.

Aan zijn zijde bungelde een soort ransel. Nu eens verkocht hij «De Tram», dan weer santjes en schietgebedekens tegen alle mogelijke kwalen.

Voor de oorlog, bij het vieren van de Sint-Trudofeesten, verbeelde hij in de stoet een afgod. Bij die gelegenheid hadden deugnieten een stuk purgeermiddel in zijn melk gedaan. Het gevolg was, dat de sukelaar zijn broek voldeed toen de stoet nog maar nauwelijks in beweging was. Sinds die stoet droeg hij de bijnaam Afgod.

Na de oorlog trok door Sint-Truiden een historische stoet. Harrie verbeelde president Wilson. Hij zat op wagen 14 samen met de Duitse keizer. Wat Wilson de gevallen vorst naar het hoofd slingerde grensde aan het ongelooflijke: «Schweinhund! Dein rijk is aus! Sterben moest du!». De wagen 14 had reuzensucces. De afgod heette voortaan «Wilson».

Hij beweerde ook te kunnen hypnotiseren. Als enkele jonge gasten meespeelden, werden er tranen gelachen.

Vaak trof men hem ook in volle straat predikend aan tot een groepje mensen.

Met Harrie verdween een eigenaardige, leuke figuur.

DE GRAAF

Deze gentleman-bedelaar bezocht om de veertien dagen zijn vaste weldoeners. Bij die gelegenheid droeg hij een zwarte broek, een pitteleerke en een bolhoed. Toch was hij geen vervallen edelman, geen graaf zoals de mensen meenden. Hij heette «Degraef» en woonde ergens doodeenvoudig in een verlaten huisje.

NAARD WESTHOF

Hij stond bekend als een achteruitboerend man. Hij kon bijzonder goed liegen en stond dus bekend als een opdraaiër.

Naard dronk graag. Eens moest hij voor een «naober» naar Mechelen-aan-de-Maas voor de vroedvrouw. Drie dagen later, rond middernacht, kwam hij terug. Aan het venster van zijn buurman riep hij: «De wiesvrouw heet gezag, dat ze seffens kump!»

Het kind was ondertussen reeds geboren en ook reeds gedoopt.

NOLLEKE VAN GELEEN

Tussen Kaulille en Kleine-Brogel ligt de Galgeberg. Daar werd in 1789, op bevel van luitenant-drossaard Van der Cruys, de bokkerijder Nolleke van Geleen opgehangen.

De veroordeelde droeg een donkerrode broek. Hij zat op een kar naast de pastoor, die hem in laatste instantie trachtte te bekeren.

Aan de schandplaats gekomen moest hij de ladder beklimmen.

De schoolkinderen stonden in een wijde kring opgesteld, achter hen de oudjes en de vrouwen.

Toen de gevreesde bandiet de strop reeds om de hals had, smeekte de pastoor hem een laatste maal zich met God en de mensen te verzoenen.

Hij antwoordde: «Het heeft al lang genoeg geduurd, stoot maar af, dan ben ik om twaalf uur nog bij Lucifer aan tafel!»

Tot meerdere schande moest hij aan de galg blijven hangen.

Wanneer de koehoeders uit de omtrek hun vee uitdreven, staken de dieren de kop omhoog en snoven de verpestende geur van het rottend lijk. 's Avonds als de wind over de eenzame heidevlakte waaide, hoorde men van ver het akelige gesjierp van de kettingen waaraan de boosdoener was opgehangen.

Vele dagen later zijn 's nachts enkele familieleden gekomen die de boom afzaagden en het lijk in de nabijheid begroeven.

BROEDER BERTUS

Even buiten de grens van Gellik, op nagenoeg honderd meter van het grondgebied van Lanaken, stond in de eenzaamheid, verdoken tussen de struiken, een ronde kluis met strooien dak. Ze werd door de mensen de Smeetskluis genoemd.

Geen mens kan zich de tijd nog gedenken dat ze bewoond was, maar eens huisde er de geheimzinnige Broeder Bertus. Men beweerde dat de man omgang had met de duivel. Geschuwd door de mensen leidde Bertus een eenzaam leven, overdag zag men hem haast nooit, maar 's avonds was hij des te ijveriger. Dan dwaalde hij rond als weerwolf en wee de eenzame wandelaar of koopman die hem op zijn weg ontmoette.

Toen Broeder Bertus stief durfde niemand hem begraven. Ratten en kraaien hebben zijn lijk afgeknaagd. De kluis takelde af en de omgeving verviel tot een te schuwen plek.